

ประวัตินมูบ้าน บ้านแมต หมู่ที่ ๕

ตำบลสะอาดสมบูรณ์
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

หมู่บ้านแมต

หมู่ที่ 5 ตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

1. ความเป็นมาของหมู่บ้านแมต

เมื่อปี พ.ศ. 2490 บ้านแมต หมู่ที่ 5 อพยพจากบ้านโสกสร้างโพนลา **"อำเภอสว่างภูมิ"** (ปัจจุบันคืออำเภอสว่างภูมิ) เนื่องจากเกิดโรคระบาดใหญ่จึงพากันมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านนาโพธิ์ใต้ ขณะนั้นเป็นตำบลนาโพธิ์ ต่อมาเห็นว่าทำเลไม่เหมาะสมจึงได้อพยพมาทางใต้ คือบ้านดงพันแห (บ้านเมืองเปลือย ตำบลเมืองทองในปัจจุบัน) โดยได้ตั้งพ่อเผ่าแสงเป็น **"อวนบ้าน"** (ผู้ใหญ่บ้าน) คนแรก ต่อมาก็ได้ย้ายถิ่นฐานมาทางใต้ซึ่งมา ซึ่งมีหนองน้ำขนาดใหญ่ ชื่อว่า **"หนองแวง"** และบริเวณรอบๆ มีป่าไม้เป็นดง **"คำแมบ"** (ไม้ยืนต้น) อยู่มากมายอุดมสมบูรณ์ดีมีชาวบ้านดงพันแห (ปัจจุบันที่ตั้งโรงพยาบาลสุบโพธิ์ทอง) โดยการนำของแม่ใหญ่ใบที่หนีโรคอหิวาตกโรคมาสมทบ อีกกลุ่มมาจากบ้านกาหลง โดยการนำของแม่ใหญ่ลี มาตั้งบ้านใหม่ เรียกว่า **"บ้านแมต"** (บ้านแมต หมู่ที่ 4 ตำบลนาโพธิ์ ในตอนนั้น) ตามชื่อของต้นไม้ใหญ่มีการเรียกชื่อต้นไม้คำแมบนานวันเข้าจึงเพี้ยนเรียก **"คำแมต"** (หรือชื่อเรียกในปัจจุบัน คือ สาร หรือ กระเจา, ะเจา, ะแมบ, คำแมบ, ะเพรา, ะพี เพาะขาว) มาจนปัจจุบันซึ่งมี ชุนชำนาญ จรรยาสงค์ เป็นตาแสงคนแรก (กำนัน) พ่อมหาคนขวา เป็นกวนบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) ต่อมาทางราชการได้แบ่งการปกครองออกเป็น 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 4, 5, 6 ขึ้นต่อตำบลนาโพธิ์ ปี พ.ศ. 2513 ทางราชการแบ่งเขตการปกครองจากตำบลนาโพธิ์ออกเป็นตำบลสะอาดสมบูรณ์ **"บ้านแมต"** จึงได้ขึ้นต่อตำบลสะอาดสมบูรณ์ หมู่ที่ 3, 4, 5 จนปัจจุบันนี้ โดยมี นายนรินทร์ เฉลยพจน์ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน หมู่ที่ 5

รูปภาพที่ 1 : บ้านแมต หมู่ที่ 5 ตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

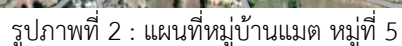

2. สภาพทางภูมิศาสตร์

บ้านแมต ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 5 ตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
รหัสไปรษณีย์ 45000 ทางหลวงชนบทหมายเลข รอ.3056 ห่างจากตัวอำเภอเมืองร้อยเอ็ดประมาณ
10 กิโลเมตร อยู่ทางทิศตะวันตกขององค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์

บ้านแม่ต มีอาณาเขตติดต่อกันหลายหมู่บ้าน ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ บ้านดอนศรีวิลัย หมู่ 12	ตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด
ทิศใต้	ติดกับ บ้านแมต หมู่ 4	ตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด
ทิศตะวันออก	ติดกับ บ้านแก่นทราย	ตำบลรอบเมือง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดกับ บ้านแมต หมู่ 3	ตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด

2.3 สภาพภูมิศาสตร์/ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านแมต หมู่ที่ 5 มีลักษณะภูมิอากาศร้อนชื้นจะมีอยู่ 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว สภาพพื้นที่ทั่วไปของพื้นที่บ้านแมต เป็นที่ราบลุ่มดินร่วนปนทราย จึงเหมาะแก่การเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ โดยมีแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ที่ใช้ร่วมกันกับหมู่บ้านใกล้เคียง จำนวน 5 แห่ง คือ (1)หนองแก่นทราย (2)หนองอีบุต (3)หนองปลาชีว (4)หนองศาลา (5)หนองบัวน้อย ที่ชาวบ้านส่วนมากได้อาศัยในการทำการเกษตรเลี้ยงสัตว์ และเป็นแหล่งอาหารให้กับชาวบ้าน

3. ลักษณะประชากร/โครงสร้างประชากรและครัวเรือน

ประชากรทั้งหมด (จากสำนักงานการบริหารทะเบียน เดือน มิถุนายน ปี 2568) ประชากร 790 คน แยกเป็น ชาย 380 คน หญิง 410 คน

ประชากรแยกตามช่วงอายุ ดังนี้

อายุ (ปี)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
อายุ 0-4	13	14	27
อายุ 5-9	17	12	29
อายุ 10-14	16	18	34
อายุ 15-19	21	22	43
อายุ 20-24	27	20	47
อายุ 25-29	34	35	69
อายุ 30-34	23	24	47
อายุ 35-39	30	17	47
อายุ 40-44	24	27	51
อายุ 45-49	27	28	55
อายุ 50-54	41	39	80
อายุ 55-59	24	35	59
อายุ 60-64	25	37	62
อายุ 65-69	19	23	42
อายุ 70-74	15	26	41

อายุ (ปี)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
อายุ 75-79	13	15	28
อายุ 80-84	7	6	13
อายุ 85-89	3	7	10
อายุ 90-94	1	3	4
อายุ 95-99 ปีขึ้นไป	0	1	1
รวม	380	410	790

ตารางที่ 1 : ตารางช่วงอายุประชากรบ้านแมต หมู่ที่ 5 (ข้อมูลสำนักการบริหารทะเบียน เดือน มิถุนายน ปี 2568)

4. เศรษฐกิจภายในชุมชน

4.1 อาชีพ

ชาวบ้านแมต ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ ทำไร่-ทำนา ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่นาของตนเอง ซึ่งมีพื้นที่สำหรับทำนาอยู่ประมาณ 1,630 ไร่ 1 งาน และในการทำนาในพื้นที่ปัจจุบันยังมีการจ้างแรงงานมาช่วยด้วย เช่น มีการจ้างไถอยู่ทีประมาณไร่ละ 200-250 บาท ถ้ามีการไถพร้อมปั้นด้วยจะอยู่ที่ประมาณ 250-300 บาท ค่าจ้างแรงงานปักดำจะอยู่ที่วันละ 350-400 บาท/วัน ถ้าเป็นการเหมาปักดำจะอยู่ที่ประมาณไร่ละ 1,500-1,600 บาท (แล้วแต่ว่าจะปักดำเสร็จกี่วัน) ส่วนการเก็บเกี่ยวข้าวปัจจุบันนิยมใช้รถเกี่ยว ค่าจ้างจะอยู่ที่ประมาณไร่ละ 650-700 บาท ถ้าใช้กำลังคนเก็บเกี่ยวจะอยู่ที่ประมาณวันละ 350-400 บาท ซึ่งแรงงานที่จ้างก็ส่วนมากจะเป็นคนในหมู่บ้าน นอกจากนั้นก็จะมีรับราชการ พนักงานบริษัท และรับจ้างทั่วไป

รูปภาพที่ 3 : รูปภาพการประกอบอาชีพหลัก “เกษตรกรรม (ทำนา)”

รูปภาพที่ 4 : การประกอบอาชีพเสริม (เลี้ยงวัว,เลี้ยงปลา)

การเลี้ยงสัตว์ของชาวบ้านส่วนมากจะนิยมเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ฯลฯ เพื่อบริโภคในครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของรัชกาลที่ 9 นอกจากนั้นยังมี เลี้ยงโค-กระบือ สุกร บ้างเพราะมีพื้นที่เหมาะแก่การเลี้ยง เพราะแต่ละครัวเรือนจะมีพื้นที่ที่ว่างเว้นจากการทำนา เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้กับประชาชนอีกอาชีพ

4.2 รายได้

บ้านแมต หมู่ 5 เป็นหมู่บ้านที่สถานะทางเศรษฐกิจปานกลางถึงดีมาก โดยมีเพียงส่วนน้อยที่มีฐานะพอกินแต่ไม่ถึงกับยากจน ซึ่งชาวบ้านมีรายรับตามช่วงรายรับของครัวเรือนจะอยู่ที่ประมาณ 180,001 - 360,000 บาท/ปี อีกทั้งชาวบ้านยังมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้ตระหนักรู้ ลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและสามารถวางแผนการออมเงินได้

4.3 สิ้นค้าหรือผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน

บ้านแมต หมู่ 5 เป็นหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มกันของกลุ่มผู้สูงอายุหรือผู้นำชุมชนเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เป็นการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องราวของกันและกัน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มรายได้อีกทางให้กับครอบครัวโดยการรวมตัวกันขึ้นมาเพื่อผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ไว้ใช้ในชุมชนตามงานบุญ ประเพณีต่างๆ หรือจำหน่ายเพิ่มรายได้ เช่น การทำดอกไม้จันทน์ เห็ดนางฟ้า การสานตะกร้าพลาสติก เป็นต้น

รูปภาพที่ 5 : สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน (ดอกไม้จันทน์)

รูปภาพที่ 6 : สิ้นค้าหรือผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน (เห็ดนางฟ้า)

5. การศึกษา

ชาวบ้านแมต หมู่ 5 ส่วนใหญ่ในสมัยก่อนแต่เดิมไม่ค่อยได้รับการศึกษา เหตุจากไม่มีสถานที่เรียนหนังสือหรือสถานที่เรียนได้อยู่ห่างไกลจากหมู่บ้าน จึงไม่ค่อยมีคนสนใจที่จะศึกษาเล่าเรียนเท่าไร ในสมัยก่อน ต่อมาปัญหานี้ก็เริ่มหายไปเนื่องจากทางราชการได้จัดตั้ง **"โรงเรียนบ้านแมตวิทยาคาร"** (เดิมชื่อโรงเรียนแมต) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2457 โดยใช้ศาลาวัดอรุณสวัสดิ์เป็นอาคารเรียนในตอนนั้นมี **"พระภิกษุเทศโทสงคราม"** เป็นครูใหญ่และเป็นครูคนเดียว ทำหน้าที่สอนนักเรียนเปิดทำการสอนระดับประถมศึกษา ป.1-3 ในตอนนั้น ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ใช้ร่วมกันของบ้านแมต ทั้ง 3 หมู่บ้าน (หมู่ 3, หมู่ 4, หมู่ 5)

รูปภาพที่ 7 : โรงเรียนบ้านแมตวิทยาคาร

โรงเรียนสตรีศึกษา 2 เป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนสตรีศึกษา การก่อตั้งระบุอยู่ในแผนพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) และแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดร้อยเอ็ด (school Mapping) เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2536 ทางอำเภอเมืองร้อยเอ็ดได้เห็นชอบและยินยอมให้ใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่หมู่บ้านแมต ตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยได้รับอนุมัติจัดตั้งเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2537 และเริ่มทำการสอนมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อปีการศึกษา 2537 และเปิดทำการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในปีการศึกษา 2540 เป็นต้นมา

"วันสถาปนา วันที่ 19 มกราคม 2537" กรมสามัญศึกษาอนุมัติให้เปิดทำการสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (แบบสหศึกษา) ในปีการศึกษา 2537 จำนวน 3 ห้องเรียน ได้รับอนุมัติประกาศจัดตั้งโรงเรียนสตรีศึกษา 2 สังกัดกองการมัธยมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2539 และกรมสามัญศึกษาอนุมัติให้เปิดทำการสอนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2540 ได้เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2539 โดยมี นางสาวเบญจวรรณ เชิงสะอาด ผู้ดูแลโรงเรียนสาขา เป็นผู้บริหารโรงเรียนคนแรกเพื่อเป็นการรวมจิตใจนักเรียน ครู-อาจารย์ และบุคลากรโรงเรียนสตรีศึกษา 2 ให้เป็นหนึ่งเดียวร่วมสร้างสรรค์สถาบันให้เจริญก้าวหน้าสืบไป จึงกำหนดเอาวันที่ 19 มกราคม ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันสถาปนา โรงเรียนสตรีศึกษา 2

รูปภาพที่ 8 : โรงเรียนสตรีศึกษา 2

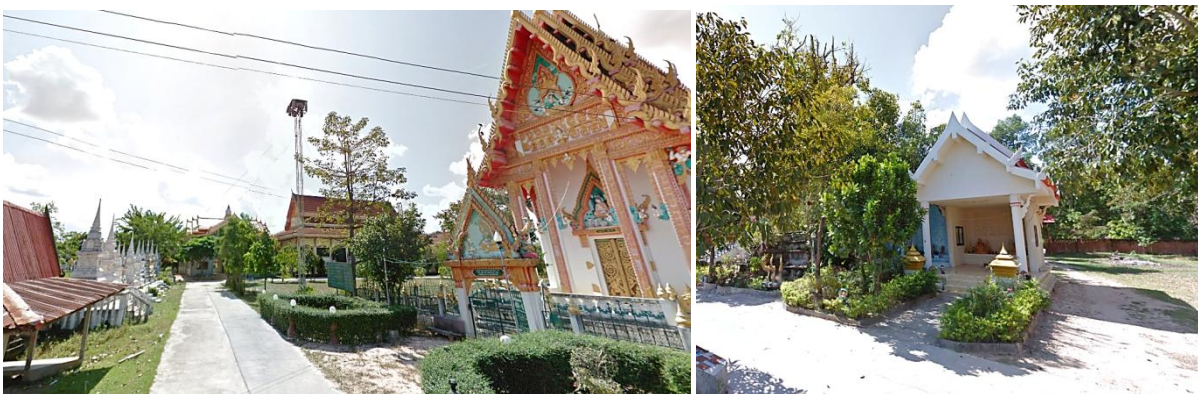

6. ศาสนาวัฒนธรรมและประเพณี

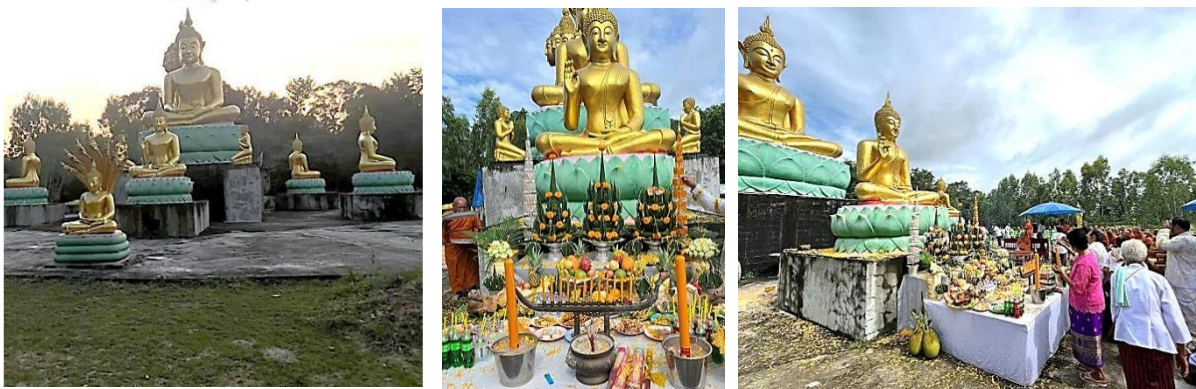
6.1 ศาสนา

ชาวบ้านแมต นับถือศาสนา "พุทธ" ทั้งหมู่บ้าน ปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา มีศาสนสถานที่ใช้ร่วมกัน บ้านแมต หมู่ 3,4 และหมู่ 5 ได้แก่ "วัดอรุณสวัสดิ์" และ "วัดป่าอัมพวัน" ซึ่งเป็นที่อยู่ของภิกษุและประกอบศาสนกิจของพุทธศาสนิกชน ภายในวัดจะมี อุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิ ซึ่งใช้สำหรับประกอบศาสนพิธีต่าง ๆ เช่น การเวียนเทียน การสวดพุทธมนต์ การทำสมาธิ

วัดโดยส่วนใหญ่นิยมแบ่งเขตภายในวัดออกเป็นสองส่วน คือ พุทธาวาสและสังฆาวาส โดยส่วนพุทธาวาสจะเป็นที่ตั้งของสถูปเจดีย์ อุโบสถ สถานที่ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และส่วนสังฆาวาสจะเป็นส่วนกุฏิสงฆ์สำหรับภิกษุ สามเณร จำพรรษา และในปัจจุบันจะเพิ่มส่วนฌาปนสถานเข้าไปด้วยเพื่อประโยชน์ในด้านการประกอบพิธีทางศาสนาของชุมชน เช่น การฌาปนกิจศพ โดยในอดีตส่วนนี้จะเป็นป่าช้า ซึ่งอยู่ติดหรือใกล้วัด ตามธรรมเนียมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มฌาปนสถานในวัดพุทธศาสนาในประเทศไทยจะตั้งอยู่บนพื้นที่ๆ เป็นป่าช้าเดิมหรือที่สาธารณะประโยชน์

รูปภาพที่ 9 : วัดอรุณสวัสดิ์ บ้านแมต ต.สะอาดสมบูรณ์ อ.เมืองร้อยเอ็ด จ.ร้อยเอ็ด

รูปภาพที่ 10 : วัดป่าอัมพวัน บ้านแมต ต.สะอาดสมบุรณ์ อ.เมืองร้อยเอ็ด จ.ร้อยเอ็ด

6.2 ประเพณีและความเชื่อ

ลักษณะทางสังคมของบ้านแมต จัดว่าเป็นสังคมแบบเครือญาติมีการปลุกบ้านในบริเวณใกล้เคียงกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การร่วมมือ ความสามัคคีในชุมชน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีวิถีชีวิตชนบท

(1) ประเพณี สำคัญของหมู่บ้านแมต

ประเพณีบุญเดือนสาม (บุญข้าวจี่) (ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม ของทุกปี) จะมีการตักบาตรเทโวรอบพระอุโบสถ โดยส่วนมากจะปฏิบัติกันที่วัดอรุณสวัสดิ์ ซึ่งจะมีการจำศีลภาวนาเป็นเวลา 7 วัน ซึ่งจะมีพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปจากหมู่บ้านต่างๆ เข้าร่วม เมื่อถึงวันเพ็ญหรือวันเพ็ญเดือนสาม จะมีการทำบุญข้าวจี่ และบุญมาฆบูชาการทำบุญข้าวจี่จะเริ่มตอนเช้า โดยใช้ข้าวเหนียวปั้นใส่น้ำอ้อยนำไปจี่บนไฟอ่อนแล้วชุบด้วยไข่ เพื่อนำไปใส่บาตรถวายพระสงฆ์

ประเพณีบุญผะเหวด (บุญเดือนสี่) ที่ชาวบ้านมีการแห่ผะเหวด มีการกินข้าวปุ้น (ขนมจีน) พร้อมฟังเทศน์แห่กันทล่อน ซึ่งจะมีการประดับตกแต่งวัดด้วยดอกสะแบง และธงไชยมงกุฎ ที่สืบทอดมาจากโบราณของพุทธศาสนิกชนคนอีสาน

รูปภาพที่ 11 : บุญประเพณีบุญผะเหวด (บุญเดือนสี่) แห่ผะเหวดเข้าเมือง

ประเพณีวันสงกรานต์ ถือเป็น วันปีใหม่ของไทย ที่คนไทยยึดถือสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งจะปฏิบัติการณ์ในครอบครัวโดยจะมีการใช้น้ำเป็นองค์ประกอบหลักในพิธี เนื่องจาก การคำนวณทางดาราศาสตร์ที่พระอาทิตย์เคลื่อนเข้าสู่ราศีเมษ ซึ่งเป็นช่วงฤดูร้อน จึงใช้น้ำมารดให้แก้กันเพื่อความสดชื่นในหน้าร้อนนั่นเอง โดยหลักๆ แล้ว จะมีพิธีสงกรานต์ คือ การสรงน้ำพระ ทั้งที่บ้าน และที่วัด เพื่อความเป็นสิริมงคล รวมถึงการทำบุญตักบาตรไหว้พระ การรดน้ำ เป็นการอวยพรปีใหม่ให้กันและกัน และการรดน้ำผู้ใหญ่เป็นการไปอวยพรให้ผู้ใหญ่ที่เคารพ พ่อแม่ ครูบาอาจารย์

บุญบวช เป็นบุญประเพณีที่มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ได้มีการเผยแผ่พระธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้มาให้แก่คนทั่วไปได้รับรู้ ซึ่งก็มีผู้ที่มีดวงตาเห็นธรรมและขอมาปฏิบัติเช่นเดียวกับพระองค์ ถือเป็นการขอบวชนั่นเอง "ประเพณีการบวช" ถือเป็นประเพณีที่เคร่งครัด เชื่อว่าการบวชสามารถอบรมให้เป็นคนดีได้ ผู้ชายเมื่ออายุ 20 ปีขึ้นไป มักจะบวชเรียน ก่อนเข้าพรรษา (แรม 1 ค่ำ เดือน 8) ผู้ชายจะเข้าพิธีบวชพร้อมๆ กัน และประเพณีการบวชจะมีการกวนขนมชนิดหนึ่งคือ "บานูน" เป็นขนมที่ต้องมีในงานบวช "การบวช" นิยมบวชตามประเพณีในช่วงก่อนวันเข้าพรรษา เพื่อที่จะได้สามารถอยู่ศึกษาพระธรรมตลอดจนระยะเวลาเข้าพรรษา ประมาณ 3 เดือน ก็จะลาสิกขาเมื่อพ้นวันออกพรรษาแล้ว แต่ถ้าบวชต่อไปก็ได้แล้วแต่ความสะดวก หากไม่ได้บวชในช่วงตามประเพณีระยะเวลาในการบวชขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้บวชเช่นกัน โดยส่วนใหญ่จะประมาณ 15 วัน หรือ 1 เดือน

รูปภาพที่ 12 : บุญประเพณีบุญบวช

ประเพณีบุญเข้าพรรษา (บุญเดือนแปด) เป็นบุญประเพณีที่เมื่อถึงวันเพ็ญเดือนแปดชาวบ้านจะต้องนำดอกไม้ธูปเทียน พร้อมข้าวปลาอาหารมาทำบุญตักบาตรที่วัด และรับศีลฟังธรรมเทศนาขอพรจากพระสงฆ์ พอถึงตอนบ่ายจะนำสบงจีวร ผ้าอาบนํ้า เทียนพรรษา และดอกไม้ธูปเทียนมาถวาย พระภิกษุที่วัด แล้วรับศีลฟังธรรมพระเทศนาพรมนํ้ามนต์เพื่อเป็นศิริมงคลแก่ชีวิต ตกตอนเย็นของวันเดียวกันชาวบ้านจะนำดอกไม้ธูปเทียนมารวมกันเพื่อรับศีล และเวียนเทียนจนครบสามรอบ จากนั้นจะแยกกันกลับบ้าน ส่วนผู้ที่มิศรัทธาแก่กล้าก็จะพากันรักษาศีลแปดจนถึงเช้าวันรุ่งขึ้น ซึ่งเป็นวันแรมหนึ่งค่ำเดือนแปด อันเป็นวันเข้าพรรษา ซึ่งพระภิกษุจะต้องจำพรรษาในวัดของตนเป็นเวลาสามเดือน

บุญข้าวประดับดิน (บุญเดือนเก้า) ประเพณีคนอีสาน ที่จัดขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว และสัตว์นรกหรือเปรต ประเพณีบุญข้าวประดับดิน บุญเดือนเก้า เป็นอีกหนึ่งประเพณีที่สืบทอดกันมาในภาคอีสาน โดยบุญข้าวประดับดิน เป็นงานประเพณีที่ถูกจัดขึ้นในวันแรม 14 ค่ำ เดือนเก้าของทุกๆ ปี

ประเพณีบุญข้าวสาก (บุญเดือนสิบ) เป็นประเพณีการทำบุญที่จัดขึ้นในทุกๆ ปี เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว และเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับสัตว์นรกหรือเปรต นิยมทำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นประจำทุกปีของประเพณีสิบสองเดือน หรือ "ฮ่อสิบสอง" (ฮ่อ มาจากคำว่า จาริต ฮ่อสิบสอง คือ จาริตประเพณีสิบสองเดือน) ของชาวอีสาน

ประเพณีบุญออกพรรษา (เดือนสิบเอ็ด) ในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 1 พระสงฆ์จะไปรวมกันที่อุโบสถ เพื่อแสดงอาบัติต่อกัน จากนั้นจะทำวัตรและทำปวารณาแทนการสวดปาฏิโมกข์ "ปวารณา" คือ พิธีกรรมทางศาสนาที่สงฆ์ยอมให้ว่ากล่าวตักเตือนกับการปวารณาจะทำในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 ส่วนชาวบ้านก็จะเตรียมข้าวปลาอาหาร เพื่อให้ทำบุญตักบาตรที่วัดในตอนรุ่งเช้าและถวายผ้าจํานํ้าพรรษาแด่ภิกษุสามเณร ตอนค่ำชาวบ้านก็จะไปเวียนเทียนที่วัดกัน

รูปภาพที่ 13 : ประเพณีออกพรรษา (บุญเดือนสิบ) กวนข้าวทิพย์, ข้าวมธุปายาส

ประเพณีบุญกฐิน (บุญเดือนสิบสอง) "กฐิน" เป็นชื่อเรียกผ้าไตรจีวรที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระภิกษุผู้อยู่จำพรรษาครบ 3 เดือน สามารถรับมานุ่งห่มได้ โดยคำว่ากฐินหรือการกรานกฐินจัดเป็นกิจกรรมทางพระวินัยที่พระภิกษุสงฆ์พึงกระทำร่วมกัน เป็นสังฆสามัคคีภายในระยะเวลาที่กำหนด คือพระสงฆ์สามารถกระทำสังฆกรรมนี้ได้นับแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ไปจนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เท่านั้น ระยะเวลานี้เรียกว่า "กฐินกาล" คือระยะเวลา ทอดกฐิน หรือ เทศกาลทอดกฐิน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์ และอนุเคราะห์ภิกษุผู้ทรงคุณที่มีจีวรชำรุด ดังนั้น กฐินจึงจัดเป็นเรื่องเกี่ยวกับ สังฆกรรมของพระสงฆ์โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านาน

รูปภาพที่ 14 : ประเพณีบุญกฐิน (บุญเดือนสิบสอง)

(2) **ความเชื่อ** นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านดอนทอง ชาวบ้านจะมีความเชื่อกับสิ่งที่ไม่มีตัวตน หรือไม่สามารถสัมผัสได้ เช่น เชื่อในเรื่องของไสยศาสตร์ เชื่อในเรื่องเครื่องรางของขลัง เชื่อในเรื่องการบูชาศาล ปู่ตาต่างๆ และเชื่อในเรื่องของเทพ เทวดา เจ้าที่ เจ้าทาง อาทิเช่น *เดื่อนผก* ความเชื่อเกี่ยวกับ "บุญเลี้ยงบ้าน (เลี้ยงผีปู่ตา)" เชื่อในผีบรรพบุรุษของชุมชน (บ้าน) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้ความคุ้มครองดูแลรักษาบ้านให้ปลอดภัย ร่มเย็น หากไม่เลี้ยงบ้านจะเกิดภัยพิบัติ *เดื่อนเจ็ด* ความเชื่อเกี่ยวกับการบูชา "ตาแฮก (ผีตาแฮก)" ก่อนถึงฤดูทำนาและช่วงฤดูเก็บเกี่ยว จะมีการนำอาหารคาวหวานไปเลี้ยงตาแฮก ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าถ้าเลี้ยงผีตาแฮกพอถึงฤดูทำนาจะได้ผลผลิตสูง และเป็นการขออนุญาตการทำนา และการเลี้ยงศาลปู่ตাপู่เส ที่ชาวบ้านมีความเชื่อว่าท่านได้ปกป้องรักษาคนในชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข อีกทั้งถ้ามีลูกหลานในหมู่บ้านจะไปสอบราชการหรือเข้าทำงานใหม่ๆ จะมีการไปขอพรให้สอบได้ให้ทำงานโดยความราบรื่น ซึ่งในปัจจุบันชาวบ้านก็ยังปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงทุกวันนี้

รูปภาพที่ 15 : ปู่ขุนด่าน (สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านให้การนับถือ)

6.3 ปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านกาหลงขึ้นมา ชาวบ้านก็มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งของต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเกิดเป็นภูมิปัญญาประจำท้องถิ่นของหมู่บ้านกาหลง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในด้านการทำประดิษฐ์อุปกรณ์ต่างๆ ในการทำมาหากิน อาทิเช่น การนำไม้ไผ่ที่มีอยู่ในชุมชนมาสานจักสานเปเลไวน้อนพักผ่อน การสานตะกร้าไม้ไผ่ไว้ใช้ในครัวเรือน การสานที่ดักจับปลา การทำธงใยแมงมุม ฯลฯ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นถือเป็นมรดกตกทอดสู่ลูกหลาน เป็นต้น

ปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีการนำเอาสมุนไพร พืช ผัก ชนิดต่างๆ ที่สามารถหาได้จากชุมชนมาสกัดเป็นยาสมุนไพรรักษาโรคภัยไข้เจ็บ อีกทั้งยังมีปราชญ์ชาวบ้านในด้านการรักษาด้วยวิธีดั้งเดิม รักษาด้วยสมุนไพร อาทิเช่น หมอเป่าน้ำมันห้ามเลือด หมอเป่าตาแดง หมอเป่าถอนพิษงูพิษไฟ หมอสูตรขวัญพิธีต่างๆ สวดสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น

7. แหล่งน้ำ

บ้านแมต หมู่ 5 มีแหล่งน้ำอยู่ด้วยกัน 5 แห่ง ได้แก่ "**หนองแก่นทราย**" เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 26 ไร่ หลักๆ เป็นแหล่งน้ำที่ชาวบ้านส่วนมากใช้ทำการเกษตร (ทำนา,ทำไร่) เลี้ยงสัตว์ และเป็นแหล่งหาอาหารของชาวบ้าน "**หนองอียุด**" แหล่งน้ำขนาดเล็กมีพื้นที่ประมาณ 3 งาน ชาวบ้านส่วนมากใช้ทำการเกษตร (ทำนา,ทำไร่) เลี้ยงสัตว์ "**หนองปลาข้าว**" เป็นแหล่งน้ำขนาดเล็กมีพื้นที่ประมาณ 2 ไร่ 2 งาน ชาวบ้านส่วนมากใช้ทำการเกษตร (ทำนา,ทำไร่) เลี้ยงสัตว์ "**หนองศาลา**" เป็นแหล่งน้ำขนาดเล็กมีพื้นที่โดยประมาณ 3 งาน ชาวบ้านส่วนมากใช้ทำการเกษตร (ทำนา,ทำไร่) เลี้ยงสัตว์ และ "**หนองบัวน้อย**" เป็นแหล่งน้ำขนาดเล็กเหมือนกันมีพื้นที่ประมาณ 1 ไร่ ชาวบ้านส่วนมากใช้ทำการเกษตร (ทำนา,ทำไร่) เลี้ยงสัตว์

๘. การคมนาคม

๘.1 การเดินทาง

ชาวบ้านแมต ในสมัยก่อนในการเดินทางจะเดินด้วยเท้าเป็นส่วนมาก ถ้าครวเรือนไหนที่พอมีฐานะก็จะใช้เกวียนในการเดินทางสัญจรไป-มา โดยใช้ โค-กระบือในการลากหรือขับเคลื่อน ต่อมาในปัจจุบันชาวบ้านได้เปลี่ยนค่านิยมตามกาลเวลาในการใช้พาหนะในการเดินทางใหม่ มาเป็นใช้รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ รถยนต์ ฯลฯ แทนการใช้เกวียนเพราะมีความคล่องตัวสูงสะดวกสบายกว่า

สมัยก่อน สภาพเส้นทางถนนที่ใช้ในการเดินทางสัญจร ส่วนมากจะเป็นถนนดินปนทราย พอถึงช่วงฤดูฝนทำให้ถนนและเป็นโคลน เป็นหลุม เป็นบ่อ ยากต่อการสัญจร ปัจจุบันสภาพเส้นทางหลักในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กครบทุกเส้นทางภายในหมู่บ้าน ทำให้สะดวกสบายต่อการสัญจร

รูปภาพที่ 16 : ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ภายในหมู่บ้านแมต หมู่ที่ 5

เส้นทางที่ใช้เดินทางไปยังตัวอำเภอเมืองร้อยเอ็ด สามารถใช้เส้นทางได้หลายเส้นทางแต่ที่ใกล้ที่สุดระยะทางราวประมาณ 10 กิโลเมตร โดยเส้นทางหลวงชนบทหมายเลข 3057 และใช้เวลาเดินทางประมาณ 16 นาที ตลอดเส้นทางเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเชื่อมระหว่างถนนลาดยางเส้นทาง ร้อยเอ็ด-จตุรพักตรพิมาน

รูปภาพที่ 17 : เส้นทางสัญจรไปยังตัวอำเภอเมืองร้อยเอ็ด ถนนเส้นทางร้อยเอ็ด-จตุรพักตรพิมาน

9. ศักยภาพของชุมชน

9.1 ด้านผู้นำ/บุคคลสำคัญ/ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน

บ้านแมต หมู่ 5 มีบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ บุคคลที่สร้างชื่อเสียง ผู้นำชุมชนที่ร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชนได้ประพฤติปฏิบัติตาม ได้แก่

- 1) นายสอน จรรยาสงค์ ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นบุคคลตัวอย่างที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้นำด้านศาสนาที่ชาวบ้านให้การเคารพนับถือ
- 2) นายนรินทร์ เฉลยพจน์ ผู้นำชุมชนทำกิจกรรม การรวมกลุ่ม จิตอาสา ที่นำพาชาวบ้าน ทำกิจกรรมต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้าน
- 3) นายสุทธิเวช ใหญ่แก่นทราย ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นบุคคลตัวอย่างที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รองประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลสะอาดสมบูรณ์ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ
- 4) นางสลิษฐ์ ไทยสงคราม ผู้นำด้านการพัฒนาบทบาทสตรีในระดับตำบล รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน
- 5) นายสมพงษ์ นาเมืองรักษ์ ผู้นำด้านสุขภาพ (ประธาน อสม.) กิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลด้านสุขภาพ
- 6) นายปิยะวัฒน์ พิมมูล ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประสานติดต่อระหว่างวัดกับชาวบ้าน ในกิจการต่างๆ ของวัดหรือผู้เป็นหัวหน้าในพิธีทำบุญในวัด เช่น ผู้นำอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร ผู้นำถวายทาน ตลอดจนจัดแจงดูแลศาสนพิธีอื่นให้ถูกต้องเรียบร้อย

7) นายระเบียบ จอมคำสิงห์ แพทย์ประจำตำบลสะอาดสมบูรณ์ ผู้ช่วยกำนันผู้ใหญ่บ้านในการสังเกตตรวจตราการเจ็บไข้ที่เกิดขึ้นกับราษฎรในตำบล พร้อมทั้งรายงานการเกิดโรคภัยที่ร้ายแรง เช่น เกิดโรคไข้เลือดออก ไวรัสโคโรนา 2019 ผู้นำชุมชนด้านกิจกรรมจิตอาสา

8) นางน้อม แสงคำไพ ประชาชนชาวบ้านด้านการนวดจับเส้น เป็นการนวดแผนโบราณแบบ “การนวดจับเส้น” ซึ่งเป็นการนวดเพื่อบำบัดอาการปวดเมื่อยเฉพาะจุด หรือตามข้อต่อ การยึดติดของพังผืดของร่างกายให้ทุเลา ผ่อนคลายลง

9.2 กลุ่ม/องค์กร/หน่วยงาน ในหมู่บ้าน

บ้านแมต หมู่ 5 มีการรวมกลุ่มกันเกิดเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มองค์กร ได้แก่

- 1) กลุ่มทำดอกไม้จันทน์
- 2) กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้า
- 3) กลุ่มพัฒนาบทบาทสตรีตำบลสะอาดสมบูรณ์ (กพสม.)
- 4) ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน (ศสมช.)

รูปภาพที่ 18 : กลุ่มดอกไม้จันทน์

รูปภาพที่ 19 : กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้า

9.3 กองทุนหมู่บ้าน

- 1) กองทุนหมู่บ้าน (เงินล้าน)
- 2) กองทุน SML
- 3) กองทุน กข.คจ.
- 4) กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน
- 5) กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

10. การเมืองการปกครอง

ด้านการเมืองการปกครองบ้านแพต หมู่ที่ 5 จะปกครองในรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้าน มีผู้นำปกครองหมู่บ้าน ได้แก่

- 1) นายนรินทร์ เฉลยพจน์ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน

2) นางอรรณณ แสนประกอบ	ตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3) นายชาญชัย สังฆะพิลา	ตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4) นายทรงฤทธิ์ แสงคำไพ	ตำแหน่ง	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

บ้านแมต หมู่ 5 เมื่อมีการจัดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ภายในหมู่บ้านจะมีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อขอมติที่ประชุม เป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เสนอแนวคิด แนวทางปฏิบัติในหมู่บ้าน ซึ่งในหมู่บ้านจะมีการกำหนด กฎ กติกา และข้อตกลงเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน

องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์

อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

โทรศัพท์ 0-4365-1526 โทรสาร 0-4365-1526 ต่อ 14

<https://saad-somboon.go.th>

saadsomboon@hotmail.com